

**Ministerstvo spravedlnosti
Ministerstvo práce a sociálních věcí**

Praha dne 26. června 2014

**Pro jednání 110. Plenární schůze
Rady hospodářské a sociální dohody ČR**

**Věc: Řešení dopadů nového občanského zákoníku v oblasti veřejných rejstříků
a zákoníku práce**

Důvod předložení:

Předkládá se na základě závěrů
jednání Pracovního týmu RHSD ČR
pro pracovněprávní vztahy, kolektivní
vyjednávání a zaměstnanost ze dne
19. června 2014

Obsah:

Dopady nového občanského zákoníku

Předkládá: Prof. JUDr. Helena Válková, CSc.
ministerně spravedlnosti

Mgr. Michaela Marksová
ministerně práce a sociálních věcí

Dopady nového občanského zákoníku

podklad na 110. zasedání Plenární schůze Rady hospodářské a sociální dohody ČR
dne 30. června 2014

Na základě jednání se zástupci sociálních partnerů k jejich připomínkám a požadavkům týkajícím se dopadů nového soukromého práva ze dne 18. 6. 2014 a na základě jednání Pracovního týmu RHSD ČR pro pracovněprávní vztahy, kolektivní vyjednávání a zaměstnanost, které se uskutečnilo dne 19. 6. 2014, zaujalo Ministerstvo spravedlnosti po projednání s Ministerstvem práce a sociálních věcí k požadavkům sociálních partnerů ve výše uvedené věci následující stanovisko.

Stanovisko Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva práce a sociálních věcí

I. Obecně

Ministerstvo spravedlnosti coby gestor oblasti civilního práva průběžně shromažďuje poznatky, připomínky a podněty související s účinností právních předpisů v oblasti nové civilní legislativy, zejména nového občanského zákoníku. Skutečností je, že skutečné dopady tohoto nového kodexu budou známy až v průběhu několika let. V současné době má Ministerstvo spravedlnosti k dispozici seznam tzv. podnětů na změnu nového občanského zákoníku čítající několika set stran. Podstata podnětů spočívá zejména ve výkladových nejasnostech či upozornění na neprovázanost normativního textu s ostatními právními předpisy, zejména procesní povahy, popř. v písařských pochybeních.

Ministerstvo spravedlnosti při vyhodnocování uvedeného seznamu podnětů dospělo k názoru, že bude nezbytné provést tzv. akutní novelu nového občanského zákoníku, jejíž obsah, či věcné zadání, bude přesně stanoveno v průběhu měsíce července 2014. Na základě takto vymezeného rámce zadání bude poté příslušný návrh zákona, mající povahu převážně technické novely, vypracován a následně předložen k diskusi a revizi všem odborníkům v dané oblasti a především zástupcům všech partnerů, kteří se podíleli na sestavě zmíněného seznamu připomínek. Konečný návrh tohoto zákona, včetně způsobu „vypořádání“ zaslaných podnětů by měl být znám do konce září tohoto roku.

Ministerstvo spravedlnosti je si současně vědomo toho, že zcela nová právní úprava obsažená v novém občanském zákoníku nutně vyvolá potřebu následných změn nejen povahy technické, ale i věcné. Avšak veškeré zásahy tohoto charakteru chce ministerstvo hodnotit s časovým odstupem alespoň dvou let ode dne nabytí účinnosti nové právní úpravy, s využitím spolupráce s předními odborníky na civilní právo, z nichž předpokládá ustavit pracovní komisi pro revizi nové civilní legislativy.

Ministerstvo práce a sociálních věcí obecně vnímá návrhy a požadavky zástupců sociálních partnerů na změny směřující k odstranění nebo zmírnění některých dopadů rekodifikace soukromého práva jako opodstatněné. Pokud příslušná oblast právní úpravy souvisí s problematikou náležející do věcné působnosti tohoto resortu, je MPSV připraveno souběžně reagovat pracovní právní úpravou na změny, které budou navrženy především v občanském zákoníku, popřípadě dalších právních předpisech.

V současné době byl do meziresortního připomínkového řízení rozeslán návrh dílčí novely zákoníku práce, který má být podle Plánu legislativních prací vlády na zbývající část roku 2014 předložen do vlády již v červenci tohoto roku. Tato novela řeší systematické začlenění hmotněprávní úpravy odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání do části jedenácté tohoto právního předpisu, jakož i provedení některých legislativně technických změn, které souvisejí s analýzou současné právní úpravy a které vedou k jejímu zpřesnění, avšak nemají věcné dopady. Tento obsahový rámec novely zákoníku práce byl projednán v Pracovním týmu pro pracovní právní vztahy, kolektivní vyjednávání a zaměstnanost dne 21. 5. 2014.

II. K jednotlivým požadavkům a návrhům

1. Návrh sociálních partnerů, aby evidence odborových organizací a organizací zaměstnavatelů byla vyňata z režimu soudního řízení a byla převedena ve formě neveřejné evidence na Ministerstvo vnitra popř. na Ministerstvo práce a sociálních věcí, byl Ministerstvem spravedlnosti akceptován. Návrh by měl být realizován v návaznosti na určení resortu, který bude odpovědný za provozování evidence. Sociální partneři a Ministerstvo spravedlnosti předpokládají vznik návrhu zákona o evidenci odborových organizací a organizací zaměstnavatelů, jehož gestorem bude ministerstvo odpovědné za provoz předmětné evidence a spolupředkladatelem bude Ministerstvo spravedlnosti, které bude odpovědné za přípravu návrhů novel zákonů souvisejících s tímto záměrem (zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob).

Ministerstvo práce a sociálních věcí vyslovuje s tímto návrhem kategorický nesouhlas především proto, že se jedná pro rezort MPSV o zcela věcně i formálně nový předmět činnosti, v minulosti tradičně vedený na Ministerstvu vnitra ČR (které o výše uvedeném záměru není informováno). V této souvislosti se připomíná, že převod uvedené evidence z Ministerstva vnitra na rejstříkové soudy v souvislosti s rekodifikací soukromého práva bude fakticky zcela dokončen až v současných dnech (k 30. 6. 2014).

Návrh sociálních partnerů se však jeví jako nereálný především z časového hlediska. Není možné připravit novelu zákona č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, provést změnu souvisejících zákonů (občanského zákoníku a zákona o veřejných rejstřících) a zároveň zcela nového zákona o evidenci odborových a zaměstnavatelských organizací s účinností od 1. ledna 2015 bez jakéhokoli věcné přípravy, bez technického, technologického, personálního a organizačního zázemí. Je zcela vyloučené bez předchozí přípravy vytvořit během týdnů IT zabezpečení pro tisíce

subjektů, zajistit fundovaný personál (na Ministerstvu vnitra tento předmět činnosti zajišťoval útvar o šesti zaměstnancích s dlouholetými a postupně předávanými zkušenostmi - v současné době byl již rozpuštěn), a to vše se zárukou, že nedojde k technickému kolapsu, chybám a administrativní zátěži podnikatelských subjektů, odborových organizací a tím nelibosti nejen uživatelů, ale i veřejnosti obecně.

2. Návrh na obnovení povinného zastoupení zaměstnanců v dozorčích radách nebyl akceptován, ale dojde ke zpřesnění právní úpravy připouštějící existenci dobrovolného zastoupení zaměstnanců v dozorčích radách. Záměr bude realizován novelou zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

3. Návrh na zavedení souběhu výkonu funkce statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu nebyl akceptován zejména z důvodu právní jistoty a stability právního řádu. Ministerstvo spravedlnosti vyslovilo zájem na zlepšení osvěty v oblasti této právní úpravy. Ministerstva práce a sociálních věcí zastává věcně shodné stanovisko; není-li zvláštní právní úprava, nelze navrhovaný souběh ze zákoníku práce dovodit, neboť obchodní vedení není a nemůže být výkonem závislé práce ve smyslu pracovněprávním.

4. Návrh na úpravu promlčecích a prekluzivních lhůt, spočívající v umožnění výjimky z obecné právní úpravy obsažené v občanském zákoníku pro úpravu obsaženou v zákoníku práce, byl plně Ministerstvem spravedlnosti akceptován. Současně se změnou právní úpravy v této oblasti v rámci občanského zákoníku, bude provedeno vymezení pracovněprávní úpravy vůči institutům promlčení a prekluze souběžně s předpokládanou technickou novelou občanského zákoníku. Bez vzájemné provázanosti obecné občanskoprávní a zvláštní pracovněprávní úpravy, zejména, jde-li o odchylky týkající se promlčecí lhůty, nelze změny zákoníku práce provádět izolovaně.

5. Návrh na sjednocení úprav institutu srážek ze mzdy dle úpravy v zákoníku práce byl Ministerstvem spravedlnosti plně akceptován. Takovou změnu (zejména odstranění limitu vyjádřeného podílem ze mzdy) v občanském zákoníku vedoucí k odstranění dvojkolejnosti a výkladovým obtížím Ministerstvo práce a sociálních věcí podporuje.

6. Návrh na zrušení oprávnění zákonného zástupce jednostranně ukončit pracovněprávní vztah nezletilého, který dovršil 15 let, byl plně akceptován. Změnu v zákoníku práce lze provést v návaznosti na zrušení tohoto institutu zakotveného v občanském zákoníku. Ministerstvo práce a sociálních věcí nemá též námitek proti změně akceptované na návrh sociálních partnerů Ministerstvem spravedlnosti v tom smyslu, že nezletilý se může zavázat k výkonu závislé práce, dovršil-li patnáct let, přičemž podmínka ukončení povinné školní docházky bude (pro účely přijetí tohoto závazku) zrušena.

7. Požadavek na vypuštění pojmů „pobočné odborové organizace“ a „pobočné organizace zaměstnavatelů“ z občanského zákoníku byl plně akceptován. Změnu v zákoníku práce lze provést v návaznosti na zrušení tohoto institutu v občanském zákoníku.

Návrhy uvedené v bodech 4 až 7 budou realizovány prostřednictvím technické novely občanského zákoníku, která by měla být vyhotovena do konce třetího čtvrtletí tohoto roku. Předpokládá se, že předkladatelem novely občanského zákoníku bude Ministerstvo spravedlnosti a spolupředkladatelem bude Ministerstvo práce a sociálních věcí, které zpracuje příslušnou novelu zákoníku práce, v níž budou promítnuty změny právní úpravy obsažené v novele občanského zákoníku.

Ministerstvo spravedlnosti dále pro úplnost uvádí, že ještě před projednáním výše uvedených návrhů se sociálními partnery ve snaze odstranit přetrvávající praxi některých rejstříkových soudů, které v případě zápisu vzniku odborových organizací a organizací zaměstnavatelů zahajují řízení o návrhu na zápis do veřejného rejstříku a požadují soudní poplatek, připravilo vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s účinností rekonstrukce soukromého práva, jehož součástí je i dílčí novela zákona o veřejných rejstřících. Cílem této novely je zachovat stávající úpravu zápisu odborových organizací a organizací zaměstnavatelů rejstříkovými soudy, ale pro zpřesnění postupu soudů výslovně stanovit, že rejstříkový soud provede zápis do veřejného rejstříku, aniž by zahajoval řízení o návrhu na zápis vzniku poté, co mu bylo doručeno oznámení o založení takové právnické osoby. Tento návrh zákona byl na počátku června předložen do připomínkového řízení.

Vzhledem k záměru převést evidenci odborových organizací a organizací zaměstnavatelů z režimu soudního řízení do kompetence Ministerstva vnitra popř. Ministerstva práce a sociálních věcí bude část tohoto vládního návrhu zákona obsahující výše uvedenou novelu zákona o veřejných rejstřících vypuštěna.

III. Stanovisko Ministerstva práce a sociálních věcí k dalším návrhům

Ministerstvo práce a sociálních věcí k navrhovaným věcným i legislativním opatřením z hlediska své věcné působnosti vyjadřuje následující stanovisko:

Podle Plánu legislativních prací vlády na zbývající část roku 2014 Ministerstvo práce a sociálních věcí připravilo a do meziresortního připomínkového řízení již rozeslalo návrh dílčí novely zákoníku práce zaměřené na

- systematické začlenění hmotněprávní úpravy odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání, nyní dočasně zařazené v přechodných ustanoveních zákoníku práce, zpět do části jedenácté tohoto právního předpisu, v níž je soustředěna právní úprava náhrady škody v pracovněprávních vztazích, a provedení adekvátních legislativně technických úprav navazujících na tuto změnu,
- provedení některých legislativně technických změn, které souvisejí s analýzou současné právní úpravy a které vedou k jejímu zpřesnění, avšak nemají věcné dopady,

Na základě stanoviska sociálních partnerů souhlasí Ministerstvo práce a sociálních věcí s tím, že do návrhu této novelizace budou zařazeny rovněž sociálními partnery shodně požadované dvě věcné změny, a to pokud jde o základní zásady pracovněprávních vztahů, kdy též zásada

spravedlivého odměňování zaměstnance má být hodnotou, kterou chrání veřejný pořádek, a dále též zákonné zakotvení možnosti výpovědi dohody o provedení práce stejně jako je tomu u dohody o pracovní činnosti.